

Georges Bizet

Carmen

Opera o čtyřech dějstvích / Opéra-comique en quatre actes

Libreto Henri Meilhac a Ludovic Halévy

Opera je nastudována ve francouzštině s českými titulky.

Dirigenti	Oliver Dohnányi Jan Šrubař
Režisér	Marián Chudovský j. h.
Výtvarník scény	Jozef Ciller j. h.
Výtvarnice kostýmů	Simona Vachálková j. h.
Choreograf	Igor Vejsada
Sbormistr	Jurij Galatenko
Asistent dirigenta	Jozef Katrák
Asistentka režiséra	Bohuslava Kráčmarová
Hudební nastudování	Matej Arendárik Jana Hajková Ivana Hotárková Jozef Katrák
Inspicientka	Bohuslava Kráčmarová
Text sleduje	Hana Navrátilová
České titulky	Eva Müllerová
Obsluha titulků	Jarmila Šebková j. h.

Vedoucí provozně-technického úseku	Stanislav Muntág
Vedoucí umělecko-dekoračních dílen	Barbora Macháčová
Vedoucí krejčovven	Eva Janáková
Jevištní mistři	Jan Benek, Antonín Krajíček
Mistr osvětlení	Radko Orenič
Mistr zvuku	Bořivoj Wojnar
Mistrová vlásenkárny	Eva Celarková
Mistrová garderoby	Růžena Mauerová
Mistrová rekvizit	Alexandra Václavíková

Scénické dekorace vyrobily umělecko-dekorační dílny NDM.

Technolog – Martin Dušek, mistr čalounické dílny – Petr Missig,

mistr malířsko-kašerské dílny – Jaroslav Macháč, mistr truhlářské dílny – Radomír Maschke,

mistr zámečnické dílny – Milan Rous, mistr zbrojářsko-šperkařské dílny – Jaroslav Dovalil

Scénické kostýmy a doplňky vyrobily krejčovny NDM.

Mistrová dámské krejčovny – Drahomíra Gwuzdiochová, mistrová pánské krejčovny – Jiřina Richtrová,

modistka-dekoratérka – Věra Siostrzonková

Premiéra 27. února 2010 v 19 hodin v Divadle Antonína Dvořáka

Druhá premiéra 2. března 2010 v 18.30 hodin v Divadle Antonína Dvořáka

Osoby a obsazení

Carmen	Zuzana Dunajčanová j. h.
Don José	Rafael Alvarez j. h. Tomáš Černý j. h. Luciano Mastro
Micaëla	Agnieszka Bochenek-Osiecka Eva Dřízgová-Jirušová Zuzana Marková (studijně)
Escamillo	Miguelangelo Cavalcanti j. h. Martin Gurbaľ (studijně) Svatopluk Sem j. h.
Frasquita	Zuzana Marková Marianna Pillárová
Mercédes	Anna Nitrová Erika Šporerová
Remendado	Jiří Halama Václav Morys Peter Svetlík
Dancairo	Marek Gurbaľ j. h. Vojtěch Kupka
Morales	Jaroslav Kosec Sergej Zubkevič
Zuniga	Bogdan Kurowski Václav Živný

Dále účinkuje sbor a orchestr opery NDM – koncertní mistr Vladimír Liberda, balet NDM a dětské operní studio pod vedením Lenky Živocké.

Děj opery Carmen

První dějství

Do města těsně před střídáním stráží přichází venkovská dívka Micaëla; hledá svého krajana a snoubence Josého, který slouží u zdejšího vojska. José nemá právě službu, sděluje jí velitel Morales; dívka tedy slibuje přijít znovu později. Po výměně stráží ale dřív než Micaëla přicházejí tovární dělnice doprovázené davem mužů. Největší pozornost vzbuzuje mladá cikánka Carmen – mnohý by o ni stál; Carmen písničkou o nespočetelnosti lásky pokouší všechny, ale nevybírá si žádného. Možná ji zaujal José, který si jí nevyšimá...

Dělnicím končí přestávka a těsně poté se vrací Micaëla – konečně může předat svému krajanovi trochu peněz a dopis od matky. Své poselství doplňuje i mateřským polibkem, jež měla také doručit. Dojatý José vzpomíná na rodný kraj a matku – a na základě matčina přání se rozhoduje vzít si Micaëlu za ženu. Klidnou službu naruší ale rvačka mezi továrními dělnicemi – Carmen zranila nožem svou kolegyni a velitel Zuniga nařizuje Josému, aby vinici svázal a odvedl do vězení. Ve vězení však nakonec skončí José – za to, že se dal omámit Carmen a nechal provinilou dívku utéct.

Synopsis of Carmen

Act One

A country girl Micaëla comes into town right before the changing of guards looking for her fellow-countryman and fiancé José who is a corporal in the local army. Corporal Morales tells her that José is not on duty at the moment and so the girl promises to come back later. The guards change but before Micaëla comes women who work in the factory appear accompanied by a crowd of men. Most attention is paid to a young gypsy girl Carmen. All men would like to gain her love. Carmen sings about fickleness of love, she teases everyone but chooses no-one. Maybe only José catches her eye but he does not notice her...

The break is over and the women return to the factory. Right after that Micaëla comes finding her fellow-countryman at last. She gives him some money and a letter from his mother along with a kiss that she was to deliver as well. José is touched and thinks longingly of his home and his mother whose wish for him is to marry Micaëla. And José resolves to do so. Just then the peace is broken by a fight among the factory women workers. Carmen has slashed her co-worker with a knife and lieutenant Zuniga instructs José to tie her hands and escort her to prison. In the end José himself, enchanted by Carmen, ends up in prison for letting the guilty girl escape.

Carmen: L' amour est un oiseau rebelle / que nul ne peut apprivoiser, /
Et c'est bien en vain qu' on l'appelle / S' il lui convient de refuser
*Láska je jako vzpurný ptáček, / mládě hravé a nezkrtné, /
toužíš-li po něm, má to háček – / nechce-li, odpoví „ne“!*

...

L' amour est enfant de Boh' me, / Il n' a jamais connu de loi; /
Si tu ne m' aimes pas, je t'aime; / Si je t' aime, prends garde – toi!
*Láska je jako cikánské dítě, / ta nezná zákon, té je hej, /
když ty mě nechceš, miluji tě, / však mám-li tě ráda, pozor dej!*

Druhé dějství

Do hospody u Lillase Pastii přichází těsně před zavřením slavný matador Escamillo s průvodem. Je vítán všemi přítomnými; jeho však zaujme nejvíce Carmen, s níž flirtuje a slibuje jí, že se za ní vrátí. Dívka ale čeká na Josého, který byl dnes po dvou měsících propuštěn z vězení; dokonce kvůli němu odmítá jít jako obvykle se svými přáteli, kteří odcházejí „za obživou“ (rozuměj pašováním zboží).

Carmen se konečně dočká propuštěného vojáka, jenž nelituje vězení a ničeho; je do cikánky zoufale zamilovaný. Vděčná a možná i zamilovaná Carmen tančí a zpívá jen pro Josého – když ten ale po chvíli přerušuje její tanec slovy, že se musí vrátit do kasáren, vyhání jej. Nechápe, že někomu může být povinnost nad lásku. José Carmen ujišťuje, že žádnou ženu nemiloval tak jako ji – ona mu však odpovídá, že kdyby ji skutečně miloval, odešel by s ní a cikány do hor. José odmítá být zběhem; nakonec se jím ale stejně stane, když ze žárlivosti napadne svého velitele Zunigu, který se vrátil do hospody za Carmen.

Přestávka

Don José: La fleur que tu m'avais jetée, / Dans ma prison m'était restée /
Flétrie et sèche. / Cette fleur gardait toujours sa douce odeur; /
Et pendent des heures entières, / Sur mes yeux fermant mes paupières, /
De cette odeur je m'enivrais / Et dans la nuit je te voyais...
*Ta květina, kterou s mi dala, / ta ve vězení mém mě hřála, /
ač povadla a uschla hned, / voněla sladce jako med; /
a já celým tím dlouhým časem / své oči slastně přivíral jsem, /
tou vůní vznes se do nebe, / viděl tě, myslel na tebe...*

Act Two

Right before closing time, much-admired toreador Escamillo walks in Lillas Pastia's inn with his procession. He is warmly welcomed by everyone but he is most interested in Carmen. He flirts with her and promises to come back for her. The girl, however, is waiting for José who has been released from prison. She even refuses to go with her friends as she usually does to make living (smuggling goods). Finally, the released corporal walks in. He does not regret anything, not even the two months in prison. He is very much in love with the gypsy girl. And so Carmen full of gratitude and love dances and sings only for him. Suddenly José interrupts her telling her that he must return to barracks. Carmen is annoyed. She does not understand how duty can be more important than love. José assures her that he has not loved any other woman as much as her. Carmen retorts that if he really loved her he would leave with her and the gypsies into the mountains. José does not want to be a deserter but in the end he has no choice. Lieutenant Zuniga returns back to the inn seeking Carmen and José, in jealous rage, attacks him.

Interval

Třetí dějství

Mezi pašeráky pomalu mizí Carmenina láska k Josému – ten sice krásnou cikánku stále zoufale miluje, vzpomíná ale také provinile na svou matku. Dívky pašeráků si z dlouhé chvíle vykládají karty – ty však Carmen, která věří v osud, nevěští jako Frasquitě a Mercedes lásku, ale smrt. Za José přichází Micaëla, kterou za synem posílá Josého matka. Předtím, než se svým snoubencem může promluvit, sleduje z úkrytu jeho souboj s Escamillem, jenž podle slibu vyhledal Carmen. Toreador nad zběhlým vojákem zvítězí, ale nezabije ho. Žárlivostí posedlý José nedbá proseb Micaëly, aby se vrátil domů; až dívčina slova o tom, že jeho matka umírá, způsobí, že nerad opouští Carmen a nechává ji v Escamillově společnosti.

Micaëla: Je dis que rien ne m'épouvante, / Je dis hélas, que je répons de moi, /
Mais j'ai beau faire la vaillante, / Au fond du coeur, je meurs d'effroi... /
Seule en ce lieu sauvage / Toute seule j'ai peur, /
Vous me donnerez du courage, / Vous me protégerez, Seigneur...
*Říkám, že mne nic nevyděsí, / že pevně kráčím k cíli v těchto tmách, /
však marně; odvaho má, kde jsi? / V hloubi duše mi sídlí strach! /
Samotná v pustém místě / neměla bych se bát? /
Bože, odvahu dáš mi jistě / a věřím – ochráníš mě rád! ...*

Act Three

Among the smugglers Carmen's love towards José is slowly fading away. He is still desperately in love with the beautiful gypsy girl but at the same time he thinks regretfully of his mother. Getting bored, the gypsy girls turn the cards to tell their fortunes. Frasquita and Mercedes foresee love, but Carmen's cards spell death. Carmen believes the prophecy and accepts it.

Sent by José's mother, Micaëla comes seeking her fiancé. But before she gets a word with him José starts a fight with Escamillo who has looked up Carmen as he has promised. Hidden, Micaëla is watching the fight. The toreador overpowers the deserter but does not kill him. Micaëla then talks to José who, consumed by jealousy, does not want to hear of returning home with her. Only when Micaëla tells him that his mother is dying José grudgingly agrees to go with her leaving Carmen in the company of Escamillo.

Čtvrté dějství

Do arény, v níž za chvíli začne corrida, proudí davy diváků a hlavně slavnostní průvod – toreadoři se svými cuadrillami. S Escamillem přichází Carmen; je do slavného matadora zamilovaná a s pýchou sleduje slávu, která jejího milence provází. Do arény ale nestačí vstoupit, aby Escamillův zápas s býkem sledovala – Frasquita a a Mercedes ji přemlouvají k útěku, protože v davu zahlédly Josého. Carmen se však nebojí a navíc věří v osud; ví, co jí karty předpověděly. Mohla by se zachránit a vyslyšet zoufalé prosby bývalého milence; přesto si cení svobody a otevřeně Josému opakuje, že už nemiluje jej, ale Escamilla. V aréně se blíží Escamillovo vítězství nad býkem; před arénou prosí José naposledy Carmen, aby s ním odešla. Když dívka znovu odmítá a vrací mu prsten, který jí daroval, zabíjí ji...

Act Four

Crowds of spectators are streaming into the arena where a bullfight is soon to begin. Also the procession of toreadors with their cuadrilla walks in. Carmen is walking with Escamillo. She is in love with him and basks in the glory of her celebrated lover. Before she can enter the arena to watch Escamillo's fight with the bull, Frasquita and Mercedes warn her that they have seen José in the crowd and beg Carmen to run away. Carmen, however, is not afraid. She knows what the cards have foretold and that she cannot avoid her fate. She could still save herself and give in to José's pleading to leave with him. But freedom is too valuable for her and she insists that her love belongs to Escamillo. At that moment the crowds are cheering as Escamillo is about to defeat the bull. In front of the arena, José asks Carmen to leave with him once more but she resolutely refuses. She throws him back the ring that he has given her and he kills her ...

Don José: Carmen, je t'aime, je t'adore! / Eh bien, s'il le faut, pour te plaire, /
Je resterai bandit, tout ce que tu voudras, / tout, tu m'entends, /
mais ne me quitte pas, ô ma Carmen, / Souviens-toi du passé, /
nous nous aimions naguère.
*Zbožňuji tě, o lásku prosím! / Odvrhnul bych hned co ti vadí, /
zůstal bych lupičem, všechno bych udělal! / Vše, slyšíš mě... vše! /
Jen zůstaň se mnou dál! / Ó Carmen, vzpomeň jak bývalo,
jak jsme se měli rádi! / Ó zůstaň se mnou dál!*

Carmen – novela Prospera Mérimée

Prosper Mérimée (28. 9. 1803 – 23. 9. 1870)

Rozený Pařížan, muž „mnoha řemesel“ – politik, právník, senátor, spisovatel, dramatik, historik, cestovatel, skeptik a mystifikátor.

Pocházel z umělecky (především výtvarně) zaměřené rodiny. Vystudoval práva, v průběhu svého života se věnoval politice i literatuře; pro Francii i Evropu zachránil mnoho významných památek – téměř čtvrtstoletí byl francouzským generálním inspektorem historických památek. V dějinách literatury 19. století má Mérimée významné místo jako novelista (*Mateo Falcone, Dvojí omyl, Duše v očistci, Carmen, Colomba* ad.) a romanopisec (*Kronika doby vlády Karla IX.*); byl také prvním, kdo překládal z ruštiny do francouzštiny díla Puškinova, Gogolova a dalších klasiků ruské literatury.

Prosper Mérimée představoval v období literárního romantismu první poloviny 19. století díky své vnímavosti vůči umění, exotice, mystice a zároveň potřebě věcného nadhledu nad tím vším

Prosper Mérimée

užší proud tzv. racionalismu; byl přítelem a zároveň obdivovatelem Stendhala. Jeho skepticko-ironický nadhled nad světem i literaturou se projevil hned v prvních literárních dílech: ve dvaačtyřiceti letech vydal pod pseudonymem sbírku divadelních her *Divadlo Kláry Gazulové*, přičemž úspěšně před čtenáři i literáty předstíral, že jde o překlady drammat napsaných slavnou španělskou herečkou (v českých zemích je známa hra *Kočár Nejsvětější Svátosti* z této sbírky). Úspěšná mystifikace pokračovala o dva roky později „sbírkou překladů lidových jihoslovanských balad“ pod názvem *Guzla*.

V posledních dvaceti letech života se Mérimée literatuře už prakticky nevěnoval; co se týče posledních let jeho života, traduje se, že funkcí senátora vyvrcholil jeho politický a osobní skepticizmus.

Mériméova vlastní ilustrace k novele

CARMEN.

Ἡστὴ γυνὴ χάριος ἰστέην· ἔχει δ'ἀγαθὸς εἶος ἄρτος
Τῆν μίαν ἐν θαλάμῳ, τὴν μίαν ἐν βουκότῳ.

PALLAS.

I

J'avais toujours soupçonné les géographes de ne savoir ce qu'ils disent lorsqu'ils placent le champ de bataille de Munda dans le pays des Bastuli-Pœni, près de la moderne Monda, à quelques deux lieues au nord de Marbella. D'après mes propres conjectures sur le texte de l'anonyme, auteur du *Bellum Hispaniense*, et quelques renseignements recueillis dans l'excellente bibliothèque de don d'Osuna, je pensais qu'il fallait chercher aux environs de Montilla le lieu mémorable où, pour la dernière fois, César joua quitte ou double contre les champions de la république. Me trouvant en Andalousie au commencement de l'automne de 1830,

První strana textu novely y(vydání z roku 1883)

hlavní postavy – Carmen i José – jsou v novele mnohem „drsnější“ a realističtější než později ve stejnojmenné operě: Carmen lže, krade, podvádí, je nestálá a provdaná za banditu, cikána Garcíu. José Lizzarabengoa je mnohem aktivnější postavou než víceméně slabošský, láskou a žárlivostí šířaný a ochromený operní „hrdina“; Mériméův José je zločincem už před setkáním s osudovou ženou svého života, kvůli níž také zabíjí svého nadřízeného, posléze Carmenina manžela a nakonec nevěrnou milenkou samotnou.

Novela Carmen (1845)

Romanticko-realistický příběh zběhlého vojáka, bandity a několikanásobného vraha Josého Lizzarabengoa vyšel poprvé roku 1845 v pařížském časopise *La Revue de Deux Mondes*. Novela byla čtenářsky velmi úspěšná a vychází (také v mnoha překladech) dodnes.

Inspirací pro toto dílo byly Mériméemu dvě cesty po Španělsku (1830, 1840); během jedné z nich mu jeho přítelkyně, hraběnka Marie Manuela de Montijo, údajně vyprávěla rodinný příběh svého švagra, který se skandálně zapletl s dělnicí zaměstnanou v tabákové továrně.

Hlavní postavou Mériméeho novely není kupodivu cikánka Carmen, ale bandita a zločinec José, který vypráví ve vězení před popravou svůj příběh autorovi. Toto vyprávění je opět v duchu mériméovské mystifikace orámováno „vědeckými“ kapitolami věnovanými bádání autora o španělských dějinách a dějinách a životě cikánského etnika. Obě

Pomník Carmen v Seville

Carmen – un opéra-comique tragique / Carmen – tragická 'komická opera'

„Není těžké pochopit, proč je tak populární. Je v ní tolik skvělých melodií! Je tak dramatická; tak chytře a jasně napsaná! A všechny tyto rysy lze postřehnout už v předehře: začíná jasně a jiskřivě, jako slunečný den ve Španělsku; pokračuje slavnou melodií toreadorovy árie; a náhle se dramaticky mění v osudové téma, které evokuje Carmen a její násilnou smrt.“

(Henry W. Simon: 100 Great Operas)

Zrod a premiéra Carmen

Po premiéře opery *Džamilé* v pařížské Komické opeře uzavřel její ředitel Camille du Loclé v létě 1872 s Georgesem Bizetem smlouvu na novou operu. Libretisty dostal skladatel přiděleny ale rozhodně nemusel litovat; osvědčení literáti a převážně operetní libretisté Henri Meilhac a Ludovic Halévy brali zakázku na „vážnou“ operu skutečně vážně a prestižně. Nabídl Bizetovi tři možné náměty a společně se rozhodli pro zhudebnění libreta podle Mériméovy novely *Carmen*. V první půlce příštího roku začali Meilhac s Halévym intenzivně pracovat – a dlužno říci, že se jim podařilo napsat jedno z nejlepších operních libret vůbec. Příběh i obě hlavní postavy nezjednodušili, naopak (v rámci tehdejšího pojetí hudebně-dramatického díla) ponechali jeho drsnou realističnost a ve čtyřech operních dějstvích připravili skladateli jasně, dramaticky situaci. Čistě Meilhacovou a Halévym autorskou licenci je postava Micaëly, která vytváří dramatický protipól k charakteru Carmen. Závěrečný „souboj“ Josého a Carmen, jenž libretisté situovali před arénu, ve které

Opéra-comique v Paříži

právě probíhá souboj Escamilla s býkem, je dodnes považován za jedno z nejgeniálnějších operních finále vůbec. (V novele José zabíjí Carmen v ústraní v lese.) Postavu Escamilla, tedy pro změnu mužský protipól k Josému, vytvořili libretisté z epizodní postavy pikadora Lucase z Mériméovy novely.

Bizet byl s libretem spokojen (zřejmě je částečně i ovlivňoval – dodnes se traduje díky skladatelovu rukopisu textu habanery z 1. dějství, že libreto je i dílem Bizetovým) a v létě 1873 začal intenzivně komponovat. Orchestrace a příprava klavírního výtahu se protáhly až do léta příštího roku, zkoušky začaly v Opéra Comique na podzim 1874. Zrod první inscenace dnes nejpopulárnější světové opery byl celkem dlouhý a nikoli bezbolestný – orchestr nej-

Premiérový plakát opery Carmen

dříve prohlásil partituru za nehratelnou, nesrovnalosti byly mezi zpěváky a režii, navíc interpreti žádali po Bizetovi nejrůznější úpravy a dokonce měl být změněn i tragický závěr opery (k čemuž našťastí nedošlo). Nakonec, po pěti měsících zkoušek, dospěla *Carmen* ke své premiéře 3. března 1875. Premiéře dle tradice neúspěšné (přestože v její den byl Georges Bizet jmenován rytířem Čestné legie) – nicméně nakonec, přestože hudební kritici dílo v podstatě „ztrhali“, dosáhla *Carmen* téměř čtyř desítek repríz. Podle dobových pramenů je ale zřejmé, že obecenstvo chodilo spíše na „skandální dílo“ (včetně realisticky otrhaných kostýmů a naturalistické režie) než na geniální a novátorský počin v hudebně-dramatickém žánru. Úspěch tedy *Carmen* při své premiéře v Paříži spíše nezaznamenala; zdeptaný Bizet nicméně dostal nabídku na uvedení své nejnovější opery na podzim 1875 ve Dvorní opeře ve Vídni. Smlouva s jejím ředitelem Franzem von Jaunerm požadovala ale mírné zkrácení a hlavně nahrazení mluvených dialogů recitativy – s čímž skladatel souhlasil, změny ale už provést nestačil. Po jeho předčasně smrti recitativy pro Vídeň dokončil nenásilně a citlivě v duchu původní partitury Bizetův přítel, skladatel Ernest Guiraud. Vídeňská premiéra *Carmen* v říjnu 1875 zaznamenala velký úspěch a „recitativní“ verze se během pár let prosadila na většině evropských i amerických operních scén. Do Paříže se však vrátila až po osmi letech v roce 1883...

Célestine Galli-Marié (1840 – 1905) – slavná francouzská mezzosopranistka, první Carmen (1875 – viz dobový portrét) a Mignon (1866). Zasloužila se o znovuzrození a návrat poslední Bizetovy opery do Paříže v roce 1883.

Roli Carmen přijala poté, co ji odmítla původně obsazená sopranistka Marie Rôze (1846 – 1926), které se nelíbil „frivolní charakter“ postavy a její tragický konec. Pikantní je, že o tři roky později slavila Marie Rôze velký úspěch v roli Carmen v Londýně a o deset let později se v ní proslavila na americkém turné.

Ema Destinnová – jedna z dramatických sopranistek, které si troufaly na roli Carmen

Carmen z hudebně-dramatického hlediska

Bezprostřední, přímočará, pozemská, nedvojsmyslná, nefilozofující – tak charakterizuje hudbu *Carmen* většina hudebních teoretiků i praktiků.

V každém okamžiku vyjadřuje totiž Bizetova hudba přesně to, co vypráví a zobrazuje daná situace a momentální emoce na jevišti. Pro diváka a posluchače je díky tomu *Carmen* zřejmě jednou z nejjasnějších a „nejpřímějších“ operních partitur, se kterou se vůbec může setkat.

V době svého vzniku však představovalo hudební zpracování *Carmen* ne-li skandál, pak zcela jistě porušení zákonitostí „podžánru“ opéra-comique. Ten sice nevyžadoval pouze a výlučně komickou a veseloherní předlohu a hudební zpracování, v každém případě ale opéra-comique nabízela divákům lehčí a nedrásavý příběh i hudební zpracování. Rozhodně nebylo zvykem, aby postavila publikum před realistický, tragický a nikterak idealizovaný příběh z nižších vrstev a „proletářského“, ne-li nezkresleně zločineckého prostředí. V původní partituře se sice Bizet a libretisté drželi alespoň formálně jednoho ze základních znaků opéra-comique, jímž byla uzavřená hudební čísla spojená mluvenými dialogy – možná tím víc ale nakonec zmatli nepřipravené laické i odborné publikum.

Jasná hudební charakteristika, která provází v *Carmen* jednotlivé postavy, vztahy a situace, vedla hudební kritiky v roce 1875 k nevybíravému obvinění Bizeta z wagneriánství; to však v té době byla víceméně univerzální nálepka pro cokoli, co se v dobovém kontextu vymylo opernímu žánru a bylo „jiné“. A *Carmen* jiná rozhodně byla. V tom nejlepším slova smyslu. V podstatě v sobě geniálně spojila několik hudebních stylů, ovšem nikoli nahodile a pro efekt, ale vždy přísně v logice dané postavy, situace či emoce. Z toho všeho vyplynula úžasná melodická a rytmická bohatost a různobarevnost partitury, která dodnes okouzluje a uchvacuje diváky i praktické hudebníky na celém světě.

Další významné novátorství, kterého se Georges Bizet v *Carmen* „dopustil“, byl způsob instrumentace partitury a především význam, který ve smyslu dramatu dostal v této operě orchestr. Orchestrální party zdaleka jen nedoprovázejí pěveckou složku – jsou v plném slova smyslu dramatickým činitelem, hybatelem a spoluúčastníkem a komentátorem toho, co se děje na jevišti.

Alexandre-César-Léopold Bizet (25. 10. 1838 – 3. 6. 1875)

známý jako Georges Bizet, francouzský hudební skladatel

Jméno Georges dostal podle některých pramenů dva roky po narození při křtu. Pocházel z hudebnické rodiny, na pařížskou konzervatoř, kde studoval hru na klavír, varhany, harmonii a kompozici, byl přijat pro mimořádný talent už v 10 letech. Vyhrál několik školních cen, v roce 1856 získal první cenu v Offenbachově soutěži jednoaktovek (za operetu *Le Docteur Miracle*) a prestižní Římskou cenu za kantátu *Clovis et Clotilde*. Díky Římské ceně a státnímu stipendiu mohl strávit tři roky hudebními studii v Itálii a Římě. Po návratu do Paříže působil jako ne příliš úspěšný skladatel na volné noze; z finančních důvodů aranžoval a instrumentoval partitury jiných autorů a také vyučoval korespondenčně hudbě. Šest let před smrtí se oženil s dcerou svého profesora Halévyho Geneviève.

Celých dvanáct let se snažil prorazit jako operní skladatel (*Les pêcheurs de perles/Lovci perel* 1863, *La jolie fille de Perth/Kráska z Perthu* 1866, *Djamileh/Džamilé* 1871); některá svá operní díla nedokončil (např. *Ivan le Terrible/Ivan Hrozný* 1864-5, *Grisélidis* 1870-1 – melodie z této opery se stala základem árie Micaely v *Carmen*). Relativně úspěšná byla jeho scénická hudba k dramatu Alphonse Daudeta *L'Arlésienne/Arlésanka* (1872; dvě melodie z *Arlésanky* použil Bizet později v *Carmen* – ve sboru pašeráků a v předehře ke 3. dějství). Po nikterak výrazném úspěchu *Džamilé* získal objednávku od ředitele pařížské Opéra Comique Camilla du Loclé na další operu. Byli mu přiděleni zkušení libretisté Henri Meilhac a Ludovic Halévy a téměř tři roky poté, co byla nová opera objednána, měla *Carmen*, opéra-comique ve čtyřech dějstvích, svou premiéru (1875). Ani toto dílo neslavilo přehnaný úspěch, kritika je ztrhala a diváci chodili spíše na skandální „nemravný příběh“ než Bizetovu v té době poměrně novátorskou hudebně-dramatickou kompozici. V mnoha operních příručkách přitom bývá *Carmen* označována za předzvěst verismu.

Přesně tři měsíce po premiéře zemřel ani ne sedmatřicetiletý Georges Bizet na selhání srdce v Bougivalu u Paříže.

Paradoxem Bizetova života je skutečnost, že skladatel možná nejslavnější světové opery byl za svého života nepříliš uznávaným autorem nepříliš úspěšných děl.

Georges Bizet

Sebastián Iradier Salaverri (1809–1865)

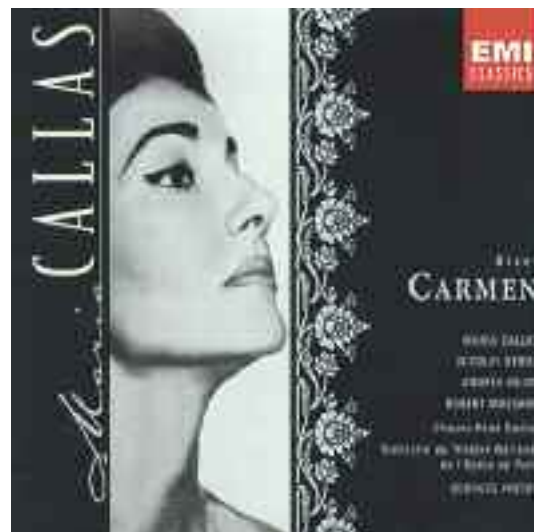
známý jako **Sebastián Yradier**

Španělský skladatel baskického původu, proslavil se především svými španělskými písněmi – habanerami (nejslavnější byla *La Paloma* složená po Yradierově návštěvě Kuby). V roce 1864 vyšla v Paříži sbírka 25 nejpopulárnějších Yradierových písní pod názvem *Fleurs d'Espagne*. Jednu z nich, *El Arreglito*, použil Georges Bizet jako nápěv pro slavnou habaneru Carmen v prvním dějství – v domněnku, že jde o španělskou lidovou píseň. Když zjistil svůj omyl, poznámkou v partitūře poukázal na skutečný původ melodie a na jejího autora.

Carmen a José – dvě hudební individuality...

Premiérové publikum v roce 1875 pohoršovalo, že nová Bizetova opera nekončí happy-endem, jak bylo v repertoárových kusech Opéra Comique zvykem. Kdyby však toto publikum pozorněji naslouchalo hudební charakteristice obou hlavních postav, muselo by nejpozději od druhého dějství tušit, že šťastný konec a svatba mezi Carmen a donem José opravdu nehrozí.

Jedním z geniálních rysů této opery je totiž skutečnost, že naprostou neslučitelnost povah hlavního mileneckého páru vyjádřil Georges Bizet také v hudebně-dramatické charakteristice a dvojzpěvech. Carmen a José

Přestože Maria Callas nikdy Carmen na jevišti nezpívala, ke konci své kariéry ztvárnila tuto roli na nahrávce. I když nebyla mezzosopranistkou, dokázala dát Carmen podle hudebních kritiků přesně to, co postava žádá – dramaticčnost, tajemnost, "surovost", opravdovost, vroucnost i sex-appeal...

mají sice v operě tři společné duety, ale „společné“ tyto dvojzpěvy ve skutečnosti nejsou. A tak zatímco skladatel porušil dobový úzus, podle něhož se v duetu dva hlasy nakonec spojí v jeden, dokázal právě tímto „prohřeškem“ jednoznačně naznačit nevyhnutelný tragický konec vztahu Carmen a Josého; ve všech svých dvojzpěvech zůstávají oba samostatnými charaktery s individuální hudební linií, které se nikdy neprolnou v jednu společnou melodii. A to přesto – nebo možná právě proto – že José má v prvním dějství klasický duet s Micaelou a Carmen ve čtvrtém jednání krátký, ale právě tak obvykle koncipovaný dvojzpěv s Escamillem...

M&H aneb Libretisté

Henri Meilhac a **Ludovic Halévy** byli francouzští spisovatelé a operní a operetní libretisté; oba se narodili a zemřeli v Paříži.

Ačkoli Meilhac i Halévy napsali a vydali svá samostatná díla a každý z nich spolupracoval také s dalšími autory, do dějin divadla se zapsali jako autorská dvojice, která vytvořila libreta k slavným Offenbachovým operetám (*Krásná Helena*, *Modrovous*, *Pařížský život*, *Velkovévodkyně z Gerolsteinu*, *Perikola*) a libreto k Bizetově *Carmen*. Společně také napsali vaudeville *Le Réveillon* (Štědrovečerní večere), který byl předlohou k libretu Straussova *Netopýra*.

Jako libretisté jsou raritou nejen díky úspěšnosti svých děl, ale mimo jiné i proto, že uspěli jak ve světě „vážné“ opery, tak patří k nejuznávanějším libretistům „lehkého“ žánru.

Henri Meilhac

(21. 2. 1831 – 6. 7. 1897)

Kromě spolupráce s Halévym na libretech pro Offenbacha (*Krásná Helena*, *Modrovous*, *Pařížský život*, *Velkovévodkyně z Gerolsteinu*, *Perikola*), libretu k Bizetově *Carmen* či vaudevillu *Le Réveillon* napsal s Albertem Millaudem libreto k Hervého operetě *Mamzelle Nitouche* a s Philippem Gillem text k operním dílům Julese Masseneta (*Manon*) a Roberta Planquetta (*Rip van Winkle*); působil také jako žurnalista. Deset let před smrtí se stal se členem Francouzské akademie.

Ludovic Halévy

(1. 1. 1834 – 7. 5. 1908)

Kromě spolupráce s Meilhacem na libretech pro Offenbacha (*Krásná Helena*, *Modrovous*, *Pařížský život*, *Velkovévodkyně z Gerolsteinu*, *Perikola*), libretu k Bizetově *Carmen* či vaudevillu *Le Réveillon* se zapsal do dějin operety jako spolulibretista Offenbachova *Orfea v podsvětí* (s Hectorem Crémieuxem). Je autorem několika románů (mj. *Abbé Constantin*); v roce 1884 byl jmenován členem Francouzské akademie.

Inscenátoři opery Carmen (NDM 2010)

Oliver Dohnányi – dirigent

Vystudoval AMU v Praze (mj. u prof. Václava Neumanna) a Vysokou hudební školu (Hochschule für Musik und Darstellende Kunst) ve Vídni, absolvoval mistrovské kurzy významných dirigentů. Byl finalistou a vítězem několika dirigentských soutěží. Po studiích působil jako dirigent bratislavských Rozhlasových symfoniků, později se stal šéfdirigentem opery

Slovenského národního divadla (mj. *Faust* v režii Jozefa Bednáríka) a dirigentem Slovenské filharmonie. V letech 1993–1996 a 2004–2007 byl šéfdirigentem opery Národního divadla v Praze (mj. *La Bohème*, *Roméo et Juliette*, *Figarova svatba*, *Libuše*, *Prodaná nevěsta*, *Rigoletto*, *Tosca* ad). Je hostujícím dirigentem

světových operních domů (Buenos Aires, Vídeň, Mnichov, Amsterdam, Neapol, Londýn, Leeds, ad.), věnuje se také hudbě symfonické (Česká republika, Slovensko, Evropa, Japonsko, USA) a komorní. Od roku 2006 je šéfem opery Národního divadla moravskoslezského, kde nastudoval mj. *Prodanou nevěstu*, *Dalibora*, *Fausta*, *Ariadnu na Naxu*, českou premiéru oper *Cyrano de Bergerac*, *Vita* ad.

Jan Šrubař – dirigent

Vystudoval brněnskou JAMU, po absolutoriu působil v opeře Divadla Jozefa Gregora Tajovského v Banské Bystrici, od roku 1981 je dirigentem opery Národního divadla moravskoslezského (tehdy Státního divadla Ostrava). Nastudoval zde desítky operních titulů (v posledních deseti letech např. *Oberon*, *Xerxes*, *Prodaná nevěsta*, *Giovanna d'Arco*, *Kníže Igor*,

Cavalleria rusticana / *A Kézakállú herceg vára*, *Její pastorkyňa*, *Židovka*, *Rigoletto*, *Kouzelná flétna*, *Macbeth*, *Così fan tutte*, *La rondine*, *Il soffio delle fate*, koncertní provedení Mozartova *Requiem*) i tituly baletní (*Louiskáček* ad.).

Dirigoval mimořádně úspěšné festivalové představení Janáčkovy opery *Její*

pastorkyňa, které získalo na celostátní přehlídce českého hudebního divadla OPERA 2005 tři z pěti festivalových cen. Působí jako pedagog na Janáčkově konzervatoři v Ostravě.

Marián Chudovský – režisér

Vystudoval operní režii na VŠMU v Bratislavě. Po absolutoriu v roce 1984 působil jako režisér a umělecký šéf operního souboru ve Státním divadle v Košicích, Slovenském národním divadle v Bratislavě, dnešní Státní opeře Banská Bystrica. V letech 2002–2006 byl ředitelem Opery Slovenského národního divadla, jejíž vývoj výrazně ovlivnil. Spolupracoval souběžně také s Národním divadlem v Praze

a v Brně, Komorní operou v Bratislavě, Vest Norges Opera v Bergenu ad. Z jeho více než šedesáti divadelních režii patří v posledních letech k nejvýznamnějším *Čert a Káča* (ND 1990), *Favoritka* (Banská Bystrica 1992), *Panna Orleánská* (Bratislava 2001),

Carmen (Bratislava 2002), *Bohéma* (Bergen 2004), *Braniboři v Čechách* (Brno 2004), *Sedlák kavalír a Komedianti* (Banská Bystrica 2000 a Bratislava 2006) a *Samson a Dalila* (ND Praha 2006). Věnuje se také televizní režii. V Národním divadle moravskoslezském nastudoval *Rigoletta* (1991) a *Hoffmannovy povídky* (1992).

Jozef Ciller – scénograf

Mezinárodně uznávaný slovenský scénograf absolvoval studium architektury na SVŠT a scénografii na VŠMU (u prof. Ladislava Vychodila). Od roku 1967 působil jako scénograf a šéf výpravy v Divadle SNP v Martině, od roku 1990 je pedagogem (v současnosti profesorem a vedoucím katedry Scénického a kostýmního výtvarnictví) bratislavské VŠMU. Ve

více než dvaceti zemích, kde působil jako scénograf a pedagog, vytvořil téměř pět stovek divadelních scénických výprav. Od roku 1981 je pravidelným spolupracovníkem činohry Národního divadla v Praze (mj. *Cymbelín*, *Antonius a Kleopatra*, *Duše – krajina širá*, *Rock'n'Roll*), v posledních letech i opery ND

(*Samson et Dalila*, *Hubička*, *Falstaff*). Jako scénograf vystavoval a získal mnohá ocenění na prestižních přehlídkách scénografie (mj. Mezinárodní výstava scénografie v Moskvě, pražské Quadriennale – 2x zlatá, 1x stříbrná medaile, cena The Guardian Critics Choice Edinburgh 1991). Je nositelem slovenské „Thálie“ za scénografii – DOSKY 2006. Pravidelně spolupracuje s činohrou Národního divadla moravskoslezského (mj. *Kouzelník z Lublínu*, *Šakalí léta*, *Racek*, *Cabaret*).

Simona Vachálková – kostýmní výtvarnice

Bratislavská rodačka, vystudovala kostýmní a scénické výtvarnictví na VŠMU v Bratislavě (1987–1993), absolvovala stáž na britské Nottingham Tren Polytechnic. Více než dvacet let aktivní umělecké tvorby zahrnuje na pět desítek divadelních inscenací (činohra, opera, balet, muzikál), pro něž vytvořila kostýmní návrhy. Spolupracovala a spo-

lupracuje s významnými českými a slovenskými divadly (mj. Astorka-Korzo Bratislava, Slovenské národné divadlo, bratislavské GunaGu, Aréna, Nová scéna; pražský Činoherní klub) i režiséry (Emil Horváth ml., Vladimír Strnisko, Roman Polák, Viliam Klimáček, Dodo Gombár ad.). Kromě divadla působí ak-

tivně a úspěšně také jako televizní a filmová kostýmní výtvarnice; její kostýmní návrhy se uplatňují při významných společenských a reklamních akcích na Slovensku. V Národním divadle moravskoslezském hostuje poprvé.

Jurij Galatenko – sbormistr

Sbormistr a dirigent, vystudoval dirigování a sbormistrovství na Národní hudební akademii v Kyjevě. Pracoval mj. jako učitel dirigování na konzervatoři, dirigent filharmonického orchestru města Rovno, spolupracoval jako dirigent s ruským souborem Mladá opera. V NDM pracuje od roku 1998, od roku 2000 je sbormistrem operního souboru Národ-

ního divadla moravskoslezského v Ostravě, kde nastudoval více než tři desítky operních inscenací. S operním a baletním souborem NDM a Operním studiem NDM spolupracoval i jako dirigent (mj. *Dvořákstory*, *Aitna*, *Ngoa-É*, *Kolotoč*). Současně je také sbormistrem komorních pěveckých sdružení.

Igor Vejsada – choreograf

Významný tanečník, choreograf a pedagog, absolvent tanečního oddělení brněnské konzervatoře, roční stáže ve Velkém divadle v Moskvě a choreografie na VŠMU v Bratislavě. Po úspěšné kariéře sólového tanečníka (mj. ND Brno, Győr, izraelský soubor Kibbutz Dance Contemporary Company, Mannheim) se začal intenzivně věnovat choreografické a pedagogické činnosti.

Spolupracoval s mnoha významnými osobnostmi současného baletu (mj. Mats Ek, Jiří Kylián, Jeane Solan). Od roku 1996 je šéfem baletního souboru Národního divadla moravskoslezského v Ostravě, kde vytvořil desítky baletních (*Coppélia*, *Bílé sny*, *The Beatles*, *The*

Doors, *Dvořák – Requiem*, *Spor aneb Dotyky a spojení* ad.) a operních choreografií (*Giovanna d'Arco*, *Obéron*, *Němá z Portici*, *Dvě vdovy*, *Židovka*, *Kníže Igor*, *Rigoletto*, *Divadlo za bránou*, *Její pastorkyňa*, *Rusalka*, *Manon Lescaut*, *Potrestaný prostopášník aneb Don Giovanni*, *La rondine* ad.); spolupracuje také s činoherním a operetním souborem NDM. Významná je jeho pedagogická a choreografická spolupráce s Múzičkou školou v Ostravě-Mariánských Horách.

Corrida aneb Býčí zápasy ve Španělsku

„Ze všeho nejkrásnější je ovšem slavnostní vstup zápasníků do arény; ale to byste museli vidět ten žlutý písek pod modrou oblohou, kruhovou plaza de toros, nacvoknutou lidmi, do toho zablyškají fanfáry a do arény vjedou vyšívání alguazilové, za nimi vstupují ve třípytíých kazajkách a zlatem posítych pláštích, třírohých kloboučkách a krátkých hedvábných kalhotech matadoři, espadové, banderilleros a picadores na svých herkách a chulos a čtyřšpěží mezků, ověšených rolničkami; a všichni jdou tak vznešeně a tanečně, že v žádné opeře světa si neumí sbor tak vykračovat.“

(Karel Čapek: Výlet do Španěl, 1930. Úryvek z kapitoly Corrida)

Francisco Goya – z cyklu *La Tauromaquia*

Tradice a historie býčích zápasů sahá až do starověku – už krétská mínojská civilizace znala zápasy mladíků s býky. Starověcí Iberové na území dnešního Španělska obětovali tato zvířata bohům a součástí rituální oběti byl i zápas a přemožení býka před samotnou obětí. Nicméně už v období římské civilizace se z boje a zabití býka stala zábava a podívaná, provozovaná v cirku – předchůdci dnešní arény.

Toreadorem byl nazýván ve středověku a raném novověku příslušník šlechty, který zápasil s býky. Po nástupu Bourbonů na španělský trůn přestalo být zabíjení býků pro zábavu výsadou šlechty a k zápasu v aréně (corrida de torros) nastoupili „toreadoři z lidu“ – matadoři. Každý matador má svou družinu (cuadrilla), do které patří picadores (pikadoři) na koních, pěší banderilleros a další pomocníci matadora (monosabios).

Býčí zápasy se dnes konají při příležitosti významných svátků a slavností. V každém zápase, který trvá dvě až tři hodiny, vystupují tři matadoři se svými družinami. Corrida de torros začíná slavnostním průvodem a pokračuje samotným zápasem (lidia). Zápas je svým způsobem divadelní představení (narozdíl od divadla není však stylizované, ale „doopravdy“ – naturalistické a krvavé). Jako klasické „drama“ je zápas rozdělen do tří dějství (tres tercios de la lidia), které končí matadorovým zabitím býka.

Velmi zajímavé, sugestivní a osobně zabarvené vyličení corridy lze najít mimo jiné v Hemingwayově novele *Smrt odpoledne*.

Poslanci katalánského parlamentu odhlasovali počátkem tohoto roku zákaz býčích zápasů v Katalánsku. Zákon o zakazu by podle médií mohl vstoupit v platnost už v květnu 2010. Katalánsko by se tak stalo první částí kontinentálního Španělska, kde by tradice corridy – tradiční zábavy považované za slavnost a umění – byla zrušena.

Edouard Manet – *La corrida* (1864)

«Tu veux me tuer, je le vois bien, dit-elle; c'est écrit, mais tu ne me feras pas céder.

– Je t'en prie, lui dis-je, sois raisonnable. Écoute-moi! tout le passé est oublié. Pourtant, tu le sais, c'est toi qui m'as perdu; c'est pour toi que je suis devenu un voleur et un meurtrier. Carmen! ma Carmen! laisse-moi te sauver et me sauver avec toi.

– José, répondit-elle, tu me demandes l'impossible. Je ne t'aime plus; toi, tu m'aimes encore, et c'est pour cela que tu veux me tuer. Je pourrais bien encore te faire quelque mensonge; mais je ne veux pas m'en donner la peine. Tout est fini entre nous. Comme mon rom, tu as le droit de tuer ta romi; mais Carmen sera toujours libre. Calli elle est née, calli elle mourra.

– Tu aimes donc Lucas? lui demandai-je.

– Oui, je l'ai aimé, comme toi, un instant, moins que toi peut-être. À présent, je n'aime plus rien, et je me hais pour t'avoir aimé.»

Je me jetai à ses pieds, je lui pris les mains, je les arrosai de mes larmes. Je lui rappelai tous les moments de bonheur que nous avions passés ensemble. Je lui offris de rester brigand pour lui plaire. Tout, monsieur, tout! je lui offris tout, pourvu qu'elle voulût m'aimer encore!

Elle me dit:

«T'aimer encore, c'est impossible. Vivre avec toi, je ne le veux pas.»

La fureur me possédait. Je tirai mon couteau. ...

(Prosper Mérimée: Carmen. Extrait du fin de la chapitre III)

„Chceš mě zabít, já to dobře vím,“ pravila, „je mi to souzeno, ale nepřinutíš mě, abych couvla.“

„Prosím tě,“ řekl jsem jí, „měj rozum. Vyslechni mě! Všecko, co bylo, je zapomenuto. Víš přece, že ty jsi mne přivedla do záhuby, kvůli tobě se ze mne stal lump a vrah, Carmen, ty moje Carmen! Dovol mi, abych tě zachránil a s tebou i sebe.“

„José,“ odpověděla, „žádáš ode mne nemožné. Já tě už nemiluju. Ty mě ještě miluješ, a proto mě chceš zabít. Mohla bych ti ještě něco nalhat, ale už mi to za to nestojí. Mezi námi je konec. Jako můj rom máš právo svou romi zabít; ale Carmen bude vždy svobodná. *Kali* se narodila, *kali* umře.“

„Tak ty máš ráda Lucase?“ zeptal jsem se jí.

„Ano, měla jsem ho ráda, chvíli jako tebe, možná míň než tebe. Teď už nemám ráda nic a nenávidím se za to, že jsem tě milovala.“

Vrhl jsem se jí k nohám, vzal jsem ji za ruce, skropil je slzami. Připomněl jsem jí všechny šťastné chvíle, které jsme spolu prožili. Nabídl jsem jí, že zůstanu lupičem, jen abych se jí zalíbil. Vše, milý pane, všecko, všecko jsem jí nabízel, jen aby mě dál milovala!

Pravila mi: „Milovat tě už nemohu. A žít s tebou nechci.“

Popadl mě vztek. Vytáhl jsem nůž. ...

(Prosper Mérimée: Carmen. Úryvek ze závěru III. kapitoly. Přeložil Josef Čermák)

Bizetova Carmen v Národním divadle moravskoslezském

Georges Bizet: Carmen

Premiéra 27. 9. 1921

(dirigent Emanuel Bastl, režie Rudolf Lanhaus, kostýmy Karel Dojava, choreograf Achille Viscusi)

Premiéra 27. 6. 1931

(dirigent Jaroslav Vogel, režie Karel Kügler, scéna Vladimír Kristin, choreograf Saša Machov)

Premiéra 23. 12. 1938

(dirigent Jiří Singer, režie Karel Kügler, scéna Vladimír Kristin, choreograf Emerich Gabzdyl)

Premiéra 1. 7. 1950

(dirigent Otakar Trhlík, režie Bohumil Hrdlička, scéna Josef Svoboda, kostýmy Jan Kropáček, Marie a Josef Stejskalovi, choreograf Emerich Gabzdyl)

Premiéra 17. 12. 1955

(dirigent Mirko Hanák, režie a choreografie Emerich Gabzdyl, scéna Jan Obšil, kostýmy Fernand Vácha)

Premiéra 11. 6. 1966

(dirigent Bohumil Janeček, režie Ilja Hylas, scéna Zbyněk Kolář, kostýmy Bedřiška Ustohalová, choreograf Emerich Gabzdyl)

Premiéra 1. 3. 1978 (dirigent Bohumil Janeček, režie Miloslav Nekvasil, scéna Vladimír Šrámek, kostýmy Bohuslava Čiháková, choreograf Albert Janíček)

Premiéra 18. 2. 1989

(dirigent Ladislav Matějka, režie Josef Novák, scéna Jan Vančura, kostýmy Dana Hřivnová-Svobodová, choreograf Ivan Hurych)

Premiéra 17. 6. 1995

(dirigenti Paolo Gatto, Jan Šrubař, režie a choreografie Daniel Wiesner, scéna Alexander Babraj, kostýmy Marie Franková)

Premiéra 27. 2. 2010

(dirigenti Oliver Dohnányi, Jan Šrubař, režie Marián Chudovský, scéna Jozef Ciller, kostýmy Simona Vachálková, choreograf Igor Vejsada)

Georges Bizet – Peter Brook – Jean-Claude Carrière – Marius Constant: La tragédie de Carmen

Česká premiéra 16. 5. 2007

(dirigent Paolo Gatto, režie Venjamin Směchov, scéna Stanislav Morozov, kostýmy Marija Danilova, choreografka Tamara Černá)

*Drahomíra Drobková (Carmen),
Jaroslav Hlubek (José) – 1978*

*Tamara Brummerová (Carmen),
Miroslav Urbánek (José) – 1995*

*Erika Šporerová (Carmen),
Miroslav Urbánek (José) – 1995*

Uprostřed Bohuslava Návratová (Carmen) – 1978

Program vydalo
Národní divadlo moravskoslezské,
příspěvková organizace statutárního města Ostrava
Čs. legií 148/14, 701 04 Ostrava-Moravská Ostrava
www.ndm.cz

Ředitel
Jiří Nekvasil

Šéf opery
Oliver Dohnányi

Texty a redakce programu
Pavla Březinová

Překlad do angličtiny

...

Grafická úprava programu
Dalibor Andryšek

V programu jsou použity citace libreta Carmen
v přebásnění Jana Panenky

Tisk
KARTIS + Co, s.r.o.

Nositelé autorských práv k dílu zastupuje DILIA,
divadelní, literární, audiovizuální agentura, o.s.,
Krátkého 1, Praha 9.

OSTRAVA!!!

Činnost Národního divadla moravskoslezského,
příspěvkové organizace statutárního města Ostrava,
je financována z rozpočtu města Ostravy.

Aktivity NDM jsou také finančně podporovány
Ministerstvem kultury České republiky
a Moravskoslezským krajem.

GENERÁLNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

MEDIÁLNÍ PARTNER NDM

